

Inhoud

Woord vooraf 11

1 Adaptief onderwijs voor het kind met een leerachterstand 13

J.E.H. van Luit en A. Meijer

- 1.1 Inleiding 13
- 1.2 Weer Samen Naar School 14
- 1.3 WSNS-standaards 16
 - 1.3.1 Algemeen 16
 - 1.3.2 Standaards voor het primair proces (adaptief onderwijs) 18
 - 1.3.3 De overige standaards 21
- 1.4 Afsluiting 23

2 Ontwikkelingen in de diagnostiek bij vier- tot achtjarigen 24

J.H.M. Hamers en J.E.H. van Luit

- 2.1 Inleiding 24
- 2.2 Intelligentiemeting 25
- 2.3 Nieuwe perspectieven in intelligentie-onderzoek 26
- 2.4 De ontwikkeling van leertests 28
- 2.5 Een leertest en een leertoets nader beschouwd 29
 - 2.5.1 De Leertest voor Etnische Minderheden (LEM) 29
 - 2.5.2 Voorbeeld van een praktische toepassing van de LEM 33
 - 2.5.3 De Leertoetsen voor Oudste Kleuters (LOK) 34
 - 2.5.4 Voorbeeld van een praktische toepassing van de LOK 39
- 2.6 Praktische implicaties van de LEM en de LOK 40

3

Stimuleren van denkvaardigheden 42

J.H.M. Hamers en E. de Koning-de Jong

- 3.1 Inleiding 42
- 3.2 Voorgeschiedenis: functietrainings- en compensatieprogramma's 43
- 3.3 Heden: onderwijs in denkvaardigheden 44
 - 3.3.1 Algemeen 44
 - 3.3.2 Relatie (school)kennis en denkvaardigheden 44
 - 3.3.3 Onderwijzen van (school)kennis en denkvaardigheden 45
- 3.4 Het programma *Inductief Redeneren I* 46
 - 3.4.1 De inhoud 46
 - 3.4.2 Het stappenplan 54
 - 3.4.3 Uitvoering van het stappenplan 55
 - 3.4.4 De klassikale dialoog 58
 - 3.4.5 Het driefasenmodel 58
- 3.5 Leereffecten van het programma 59
- 3.6 Tot slot 60

4

Reflectie op sociaal-emotionele ontwikkeling van kinderen met een leerachterstand 61

A. Meijer en M. van Eldert

- 4.1 Inleiding 61
- 4.2 Het algemene beroepsprofiel van de leraar primair onderwijs, de rol als opvoeder 62
- 4.3 Het 'werkconcept' en de reflectie van de leraar 64
- 4.4 Sociaal-emotionele ontwikkeling bij leerlingen met een leerachterstand 65
- 4.5 Werkmodel: de leraar als opvoeder binnen adaptief onderwijs 68
 - 4.5.1 Algemeen 68
 - 4.5.2 Mensvisie en psychologische aannames als uitgangspunt 69
 - 4.5.3 Pedagogische uitgangspunten als reflectiekader 72
 - 4.5.4 Sociaal-emotionele ontwikkelingsstaken en sociale ondersteuning 74
 - 4.5.5 Opvoedingsmiddelen 77
- 4.6 Slotbeschouwing en reflectie 83

5 Taakgericht gedrag in de klas 84

W. van Werkhoven

- 5.1 Inleiding 84
- 5.2 Taakgericht gedrag van kinderen in de onderwijsleersituatie 85
 - 5.2.1 Criteria van taakgericht gedrag 85
 - 5.2.2 De mate van taakgerichtheid 86
- 5.3 Een cognitief-motivationale interpretatie van taakgerichtheid 88
- 5.4 Taakgericht gedrag van kinderen met leerachterstanden 94
- 5.5 Het gedrag van de leraar in het perspectief van de leerling met leerachterstanden 96
- 5.6 Verandering van leraargedrag 99
- 5.7 Discussie 100

6 Leerproblemen of taalproblemen? Taalvaardigheid en Nederlands als tweede taal 102

A. Vermeer

- 6.1 Inleiding 102
- 6.2 Het proces van taalverwerving 103
 - 6.2.1 Algemeen 103
 - 6.2.2 Hoe leer je een taal? 105
 - 6.2.3 Hoe leer je een tweede taal? 108
- 6.3 Succes van tweede-taalverwerving: hoe snel leer je een tweede taal? 113
 - 6.3.1 Taalcontact en taalaanbod 113
 - 6.3.2 Sociaal-culturele factoren 116
- 6.4 Onderwijs Nederlands als tweede taal 119
- 6.5 Besluit 123

7 Technisch lezen 125

J.L.M. Schraven en J.E.H. van Luit

- 7.1 Inleiding 125
 - 7.1.1 Algemeen 125
 - 7.1.2 Ontwikkeling van leesvaardigheid 128
 - 7.1.3 Doelstelling van het technisch lezen voor zwakke lezers 129
- 7.2 Het alfabetisch schriftsysteem en leren lezen (en spellen) 130

- 7.2.1 Algemeen 130
- 7.2.2 Kleuterfase 132
- 7.2.3 Klankzuivere periode (eerste helft groep 3) 133
- 7.2.4 Niet-klankzuivere periode (tweede helft groep 3 en verder) 141
- 7.3 Leesstrategieën 144
- 7.4 Een didactiek voor het technisch lezen 147
- 7.5 Afsluiting 151

8

Begrijpend lezen 152

A.H. Pennings en S.E. Sliepen

- 8.1 Inleiding 152
- 8.2 Kerndoelen van het lezen in het primair onderwijs 152
- 8.3 Verschillen in prestaties op begrijpend leestaken 154
- 8.4 Een beschrijving van leesprocessen 156
 - 8.4.1 Algemeen 156
 - 8.4.2 Het oculomotorisch stadium 156
 - 8.4.3 Het woordherkenningsstadium 157
 - 8.4.4 Het tekstbegripsstadium 158
 - 8.4.5 Cognitieve en metacognitieve processen 160
- 8.5 Oorzaken van individuele verschillen 161
 - 8.5.1 Algemeen 161
 - 8.5.2 Oogbewegingen en fixaties 162
 - 8.5.3 Woordherkenning 162
 - 8.5.4 Communicatieve vaardigheid en luistervaardigheid 162
 - 8.5.5 Woordenschat 164
 - 8.5.6 Metacognitie 164
- 8.6 Instructie in begrijpend lezen in het basisonderwijs 166
 - 8.6.1 Algemeen 166
 - 8.6.2 Tekstgericht onderwijs 166
 - 8.6.3 Handelingsgericht onderwijs 169
- 8.7 Orthodidactische programma's in het speciaal onderwijs 171
 - 8.7.1 Algemeen 171
 - 8.7.2 Bevordering van tekstbegrip in kleine groepen 172
 - 8.7.3 Bevordering van luister- en tekstbegrip in kleine groepen 175
 - 8.7.4 Klassikale instructie en individuele oefening 176
 - 8.7.5 De effecten in het LOM-onderwijs samengevat 177
- 8.8 Besluit 177

9

Spellen 179*J.H.M. Hamers en D.G.P. Visser*

- 9.1 Inleiding 179
- 9.2 Theoretische uitgangspunten 180
 - 9.2.1 Algemene principes bij de ontwikkeling van een spellingleergang 180
 - 9.2.2 Taakkenmerken van de spelling 181
 - 9.2.3 Leerlingenmerken met betrekking tot de spelling 183
 - 9.2.4 Leerachterstanden bij kinderen 188
 - 9.2.5 Didactische werkwijzen bij de spelling 189
 - 9.2.6 De huidige spellingsdidactiek 190
- 9.3 Naar een speciale didactiek voor de spelling 192
- 9.4 Spelling en Weer Samen Naar School 196

10

Rekenen 199*J.E.H. van Luit*

- 10.1 Inleiding 199
- 10.2 Het huidige rekenwiskunde-onderwijs aan kinderen met een leerachterstand 200
- 10.3 Rekenproblemen bij kinderen met een leerachterstand 202
 - 10.3.1 Algemeen 202
 - 10.3.2 Informatieverwerkingssysteem 204
 - 10.3.3 Allochtone kinderen 208
- 10.4 Het behandelen van 'hardnekkige' rekenproblemen 209
- 10.5 Vormen van hulp bij het rekenen 210
- 10.6 Minimumdoelstellingen en aanvullende streefdoelstellingen 214
- 10.7 Instructiewijzen voor rekenzwakke kinderen 217
- 10.8 Afsluiting 223

Literatuur 224

Register 236

Over de auteurs 238